סגיר (באמצע) במיכרה־היהלומים בדרום־אפריקה
"דרום־אפריקה היא מיכרה־זהב לסטודנטים לפוליטיקה!"

גורשתי אני, באמצע יולי גורש כתב ראשי של הטלוויזיה הגרמנית, בדצמבר גורש כתב של לוס־אנג'לס טיימס. אבל הגירוש שלו הושעה בינתיים.

השיא היה לפני חודש וחצי, כשגירשו כתב ראשי של ניו־יורק טיימס. שהוא בעל פרס פוליצר לעיתונות על הדיווחים מלבנון. הוא עיתונאי מהשורה הראשונה. מאז גירושו לא נותנים לעיתון לפתוח את המישרד.

מתוך 172 עיתונאים זרים שיושבים בדרום־אפריקה גורשו שישה.

● אתה גאה שגירשו אותך מדרום־אפריקה?

זה עזר לי מאוד.

● במה?

בקריירה העיתונאית שלי.

● אבל אין בזה מידה של גאווה אישית?

כן, אבל זה לא ניפח לי את האגו. אני שמח

"כבן למשפחה עניה ביותר, שהגיעה לארץ מעיראק, ניתן לומר שהצלחנו יפה מאוד, ואין לנו כל תחושה של דפוקים"

שקיבלתי דימוי של עיתונאי אמיץ, אבל מבחינה אישית אני אותו אדם. זה לא הפך אותי ליותר חכם, יותר עשיר או לאדם עם אגו מנופח.

● אבל אתה יכול להסתכל לעצמך בכבוד בעיניים בראי?

כן, בעצם אני גאה. אני לא חושב שהתקפלתי.

סגיר בטקס־הכתרת מלך סוואזילנד
"מכיוון שאני בן עדות־המיזרח..."

לא היה לי מבחינה אישית הרבה מקום להתקפל. או שאתה מספר את הסיפור, או שאתה לא מספר.

● נתנו לך ארבה מעבר ל־48 שעות?

כן.

● מה עשית?

ארזתי ונתתי המון ראיונות. במשך 12 שעות הייתי עם השפופרת של הטלפון ביד, ואז גר רשתי.

לא היה לי נעים מן הסטודנטים, כי אירגנתי פרוייקט ענק שהיה אמור להתחיל שבוע אחר־כך.

● מה אמרי הסטודנטים על הגירוש?

הם היו מאוד גאים. גם נתתי להם דוגמה אישית. הייתי דמות חינוכית לסטודנטים יהודיים.

● אתה שומר על קשר עם אנשים משם?

קשר חברתי עם הזוג שתמיד היו חברים שלי, אבל חוץ מזה מעט מאוד.

● אז איך אתה מתעדכן על מה שקורה שם?

אני מנוי על שני עיתונים ושלושה מגאזינים.

■ ■ ■

● אתה חושב שלהחלטת ממשלת־ישראל יש השפעה על דרום־אפריקה?

צר לי שההחלטה באה בעיקבות לחצים בקונגרס האמריקאי, ולא כתוצאה מהכרעות פנימיות אמיתיות. אבל אם זה כך, שיהיה כך. אולי בסוף גם ניסוג מהשטחים, כי האמריקאים ילחצו, וכך ייפתר הסיכסוך.

האמת היא שהשינוי הראשון במדיניות ישראל כלפי דרום־אפריקה היה הצהרת־קמרון של פרס, לפני שישה חודשים. כשהוא ביקר בקמרון, הוא אמר שהוא נגד האפרטהייד.

● אבל זה נשאר בגדר הצהרה, זה לא משהו מעשי.

נכון. הצעדים המעשיים היחידים היו אחרי שיוסי ביילין נכנס למישרד־החוץ. מישרד־החוץ מנסה להפעיל שרירים שאין לו, כדי לעצור אנשים וקבוצות מלבקר בדרום־אפריקה. והאמת היא שמחודש נובמבר, שאז נכנס ביילין לתפקיד, ועד מרס, לא נסעו לשם, אבל הסיבה היא מאוד פרוזאית: זו תקופת פגרת־הקיץ בדרום־אפריקה.

● איך מתבטאים היחסים בין ישראל לדרום־אפריקה בשטח שם?

רואים במוסיאון הצבאי את הגליל מתוצרת דרום־אפריקה, ושם קוראים לו בשם אחר. הם קונים בעיקר ידע ביטחוני, אבל גם מוצרים. ה־היקף לא ידוע.

● למה המערב לא מנתק פשוט את היחסים עם דרום־אפריקה?

מדיניות קובעים לפי מה שקורה היום, ולא לפי מה שיקרה בעוד 20 שנה. החזון של הפוליטיקאי הוא לארבע שנים קדימה מקסימום. אולי בצרפת זה לחמש שנים. בטווחים האלה השילטון הלבן חי, פעיל, קיים, חזק ופרו־מערבי. היות והסיכוי של השחורים לתפוס את השילטון כל־כך לא ברור ורחוק, דרום־אפריקה נמצאת נמוך מאוד בסידרי־העדיפויות של המערב ושל הקרמלין.

הטרגדיה של השחורים היא שאף אחד לא מאמין שהם ינצחו בעתיד הנראה לעין. זו הסיבה שהאמריקאים תמכו עד היום בלבנים.

עכשיו יש שחיקה בגישה הזו. הגישה החדשה אומרת שהשחורים יעלו לשילטון, ואם המערב לא יסייע להם היום, הוא יפסיד את דרום־אפריקה לברית־המועצות בשלב זה או אחר.

● מתי יש סיכוי לשחורים לעלות לשילטון?

הפרדוקס הוא שמי שמניע את הגלגלים אלה הילדים.

● במה זה מתבטא?

הם אלה שיוצרים את המהומות, והנוער הזה דוחף את אירגוני המבוגרים לרדיקליזציה. הילדים ברחוב מכתיבים לאירגונים הוותיקים את העמדות שלהם.

● היו לך חברים שחורים?

בודדים. נורא קשה ליצור קשר.

● למה?

יש ניתוק כמעט מוחלט.

■ ■ ■

● קודם דיברת על כך שעיתונאי כר־תב גם מתוך הרקע האישי שלו. איך זה מתבטא אצלך?

הרקע האישי של הכותב הוא חשוב. זה שאני בן עדות־המיזרח אולי גרם לי, או חיזק אצלי, את ההזדהות האמוציונלית עם הדפוקים.

אין להבין מכך שאני חשתי בעבר, או שאני חש בהווה איזו בעיה. כבן למישפחה עניה ביותר שהגיעה מעיראק, ניתן לומר שאני ושאר מישפחתי הצלחנו יפה מאוד בתחומים שונים, כולל עסקים ומינהל, ואין לנו כל תחושה של דפוקים.

● נולדת בירושלים?

כן, והוריי עלו מעיראק בדצמבר 1950.

● הם היו במעברה?

כן, אבל אני נולדתי בדירת־חדר. ההורים ר־תיים, ואני למדתי בבתי־ספר רתיים, אבל עשיתי בגרות אקסטרנית. השם סגיר זה עיברות של השם זריר, שפירושו קטן. הייתי קצין בצבא, למדתי באוניברסיטה, אבא שלי היה סבל בשוק מחנה־יהודה בירושלים ואני גאה לומר זאת.

● בנער, לא היתה לך מודעות עדתית?

היתה לי, אבל מבחינה אישית לא הרגשתי כל בעיה. הדרכים היו פתוחות לפניי הן בצה"ל, הן באוניברסיטה והן בעיתונות. מעולם לא ליוותה אותי תחושת הדפוק.

מכיוון שאני בן עדות־המיזרח, שאבא שלי ס־בל, הודהיתי באופן אמוציונאלי בדרום־אפריקה יותר עם הסבלים השחורים מאשר עם בעלי־ההון הלבנים. זה רק מימד אחד ממרכיבי התחושות והרעיות שלי על דרום־אפריקה.

מימד אחר הוא של ישראלי שגדל וחונך על תודעת השואה. והשואה זו טראומה יהודית לא רק של אשכנזים. בשבילי, גיזענות היא אבטיפוס של אנטי־שמיות. ברמת ההזדהות שלי עם השחורים, עובדת היותי יהודי או ישראלי לדעתי הרבה יותר חזקה מאשר הכובע, במרכאות, של בן עדות־המיזרח.

■ ■ ■

● ובעניין היהודי, כשישראלים נוסעים לקהילה היהודית בדרום־אפריקה, אז זה נחשב בסדר?

זה בסדר ולא בסדר. אין שחור ולבן. הקהילה היהודית היא חלק מהמישטר הלבן, אבל זו קהילה ציונית עם מימסדים חזקים. וציונות זה קשר עם ישראל, ולא עליה, והקשר הוא דו־סיטרי. הבעיה היא שהרכה מדי גורמים בארץ מבקשים הזמנה פיקטיבית מהקהילה היהודית, כדי לקבל לגיטימציה לכך שהם נוסעים על חשבון ממשלת דרום־אפריקה. ואז הם באים, אוכלים ארוחת־צהריים אחת עם ראשי־הקהילה, ובשאר הזמן מבלים על חשבון הממשלה.

● בארץ גם אומרים שאסור לנתק את היחסים עם דרום־אפריקה בגלל הקהילה היהודית.

אני טוען, שלמען היהודים צריך לשנות את היחסים עם דרום־אפריקה הלבנה. היום נוח לי־הודים המצב הקיים. כשהמצב יחריף, חצי מהי־הודים יעזבו ויישארו הזקנים והעשירים מאוד. כך היה באיראן, במארוקו ובגרמניה של שנות השלושים. למען אותם זקנים, שעשויים לחיות תחת שילטון שחור, ישראל צריכה, ומהר, להתנתק מהרימוי הנוכחי וממצב היחסים עם דרום־אפריקה.

האינטרס לטווח ארוך הוא קשר עם השחורים. לטווח קצר זה קשר עם המנהיגות המקומית הלבנה. והיהודים רוצים עכשיו קשר עם המנהיגות הלבנה.

● היהודים שותפים בשילטון?

יש כמה חברי־פרלמנט יהודים, בעיקר ממיפלגות האופוזיציה הלבנה, כמו ר"ץ שלהם. הם הרבה יותר ליברלים, במרכאות, מהלבנים האחרים. אבל כל לבן שחי היום בדרום־אפריקה הוא חלק מהאפרטהייד, כולל כתבי־חוץ, כולל מי שהגיע לחודש או לשבוע.

"כל לבן שחי היום בדרום־אפריקה הוא חלק מהאפרטהייד, כולל כתבי־חוץ, כולל מי שהגיע לחודש או לשבוע"

● אם כך, גם אתה היית?

נכון. כל עוד הייתי שם, הייתי חלק מזה. יכולתי לחיות עם זה, כי כתבתי ומחיתי.

● אתה שונא את דרום־אפריקה?

מה פיתאום? כואב לי עליהם. הקונפליקט של הלבנים מזכיר במידה מסויימת בעיות שלפניהן תעמוד ישראל בעוד 20 שנה.

● אתה מדבר על הפלסטינים?

כן.

● אתה רואה דימיון?

יש דימיון רב בין שתי הארצות, דימיון שנעוץ בעובדה הבסיסית של שליטה על עם אחר. הדימיון כולו הוא בסימפטומים של מצב זה, כגון מערים ללא מישפט, הגבלות שונות ומשונות על הנשלטים.

אני לא מוצא דימיון במצב מבחינה מהותית, אבל אם נספח את השטחים או נמשיך בסיפוח זוחל, אנחנו צפויים למהדורה דומה של מה ש־קורה בדרום־אפריקה.

אפשר להתייחס לזה גם לפי שיטתו של פרופסור יהושפט הרכבי שמדבר על בלפסטיזציה של המיזרח התיכון. צפוי לנו המודל האירי או האפריקאי.

● מה עדיף?

עדיף שלא להגיע למצב הזה.